

ЗАМОНАВИЙ ОЛИЙ ТАЪЛИМДА АКСИОЛОГИК ЁНДАШУВДАН Фойдаланишнинг Педагогик Асослари ва Ижтимоий Аҳамияти

Мансурова Нигорахон Рустамжоновна

Фарғона давлат университети

Вокал ва чолғу ижрочилиги кафедраси ўқитувчиси

Mail: nigoramansurova19@gmail.com

nigora.mansurova@internet.ru

АННОТАЦИЯ

Мазкур мақолада замонавий мусиқа таълимида аксиологик ёндашувдан фойдаланишнинг аҳамияти, самарадорлиги, имкониятлари ва заруратини ёритиш мақсад қилинган. Шу маънода аксиологик ёндашувнинг мазмуни, таърифланиши ва педагогик жараёнда қўлланиш ўрни ва усулларини кўриб чиқиш талаб этилади. Ҳозирги вақтда аксиологик ёндашувга қизиқиш ижтимоий-маданий муҳитдаги ўзгаришларнинг юзага келиши билан боглиқ. Жамиятдаги ўзгаришлар билан боглиқликда янги қадриятларни излаш айнан ижтимоий беқарорлик мавжудлиги шароитида алоҳида аҳамият касб этади.

Таянч сўз ва иборалар: *Миллий мусиқа, аксиологик ёндашув, педагогик жараён, мусиқий маданият, мумтоз куй ва кўшиқ*

АННОТАЦИЯ

В данной статье ставится задача подчеркнуть важность, эффективность, возможности и необходимость использования аксиологического подхода в современном музыкальном образовании. В этом смысле необходимо пересмотреть содержание, определение, место и способы применения аксиологического подхода в педагогическом процессе. В настоящее время интерес к аксиологическому подходу связан с возникновением изменений в социокультурной среде. Поиск новых ценностей в связи с изменениями в обществе особенно важен при наличии социальной нестабильности.

Ключевые слова и выражения: *Национальная музыка, аксиологический подход, педагогический процесс, музыкальная культура, классическая мелодия и песня.*

ABSTRACT

This article aims to highlight the importance, effectiveness? Possibilities and necessity of using the axiological approach in modern music education. In this sense, it is necessary to review the content, definition, place and methods of application of

the axiological approach in the pedagogical process. Currently, the interest in the axiological approach is related to the occurrence of changes in the socio-cultural environment. The search for new values in connection with changes in society is especially important in the presence of social instability.

Keywords: *National music, axiological approach, pedagogical process, musical culture, classical melody and song.*

КИРИШ

Бугунги кунда бўлажак кадрларни тайёрлашда, уларнинг касбий билим ва кўникмаларини ривожлантиришда қадриятли ёндашувдан фойдаланиш долзарблик касб этмоқда. Айниқса, бўлажак педагогларни тайёрлаш жараёнига инновацион технологияларини кенг жорий этиш, аксиологик ёндашув асосида талабаларнинг миллий муסיқий меросни асраб авайлашга доир билимларини такомиллаштиришга ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда. Шунингдек, талабаларнинг бўлажак кадр сифатида педагогик фаолиятни амалга оширишга тайёрлиги ва қобилиятини акс эттирувчи интегрatív ўзига хослик сифатида аксиологик ёндашувдан фойдаланишнинг имкониятлари, педагогик асослари ва ижтимоий заруратини таҳлил қилиш заруратини юзага келтиради.

Шу боис ҳам талабаларда миллий муסיқий меросни асраб-авайлашга доир билимларини такомиллаштиришда аксиологик ёндашувдан фойдаланиш, бу асосида миллий муסיқий меросга қадриятли муносабатни шакллантириш, қадриятли онг асосида муסיқа маданиятини ривожлантириш зарурати ортиб бормоқда. Бунинг учун эса, энг аввало жамиятда муסיқий маданиятни шакллантириш, дунёқарашни ривожлантириш талаб этилади.

Муסיқий маданият ўзининг серқирралиги билан ажралиб туради. Айниқса, ўзининг чуқур илдизлари қадимги даврларга етиб борадиган ўзбек халқининг бой муסיқа мероси хозирги кундалик ҳаётимиздан ҳам тушгани йўқ. У халқ ижодининг юксак намуналари, фолклор ижрочилиги, куй тузилиши, мазмунан ривожланган чолғу ва ашула асарлари, дostonлар ижрочилиги ҳамда мураккаб ижрочилик туркуми аталмиш мақом муסיқасини ўз ичига олади. Бундан ташқари, халқ муסיқий маданиятида ўзларининг барча даврларда сезиларли хиссаларини кўшиб келаётган халқ бастакорларининг ижоди ҳам салмоқли ўрин тутади.

В.П.Зинченко ХХ аср умуминсоний қадриятларнинг энг юқори даражада қадрсизланиш даври деб айтиш мумкинлигини таъкидлаб ўтади¹. Ана шу

¹ Зинченко В.П. Человек развивающийся. Очерки российской психологии. – М.: Тривола, 1994. –С.304.

сабабли янги минг йилликда илмий жамоатчилик инсоният томонидан ўзлаштирилиши лозим бўлган кадриятларни аниқлаш, тартибга солиш ва тизимлаштиришга фаол ҳаракат қилмоқда. Бу жараён таълимга ҳам таъсир кўрсатмоқда. Яъни таълимда аксеологик ёндашувдан фойдаланиш асосида фанга, илмий ёндашувларга ва ёки илмий жараёнга кадр туйғуси билан қараш ва унга эргашиш эҳтиёжларини юзага келтирмоқда.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Педагогик жараёнда маълум бир муаммога алоҳида эътибор қаратиш, билим ёки кўникмани шакллантиришга кадриятли муносабатни юзага келтиришда аксиологик ёндашув муҳим аҳамият касб этади. Илмий билишда олам, ундаги нарса, воқеа, ҳодиса ва бошқалар кадриятнинг инсон онгида акс этиши, кадриятни англашнинг реалликка мос келиш қонунлари, даража ва имкониятлари, унинг меъёр ва мезонларини аниқлаш ниҳоятда муҳим. Бунга умумий билиш илми билан бир қаторда ижтимоий ва табиий фанларнинг маълумотларига, айниқса, олий асаб системасининг физиологияси, ҳиссийёт органлари ва ақлий фаолиятнинг далилларига, мантиқ, тилшунослик каби фанларнинг ютуқларига таянилади. Кадриятларни англаш, ўрганишда ҳиссий ва ақлий билишнинг уйғунлиги, ҳукм, ҳулосаларнинг тушунча, атама ва белгиларни умумлаштириши, табиий ва ижтимоий воқеликдаги аксиологик жараёнларни таҳлил қилиш, уларга таяниб амалий фаолият юритиш бир-бири билан боғлиқ узвий жараённи англатади.

Талабаларда миллий мусиқий меросни асраб-авайлашга доир билимларини оширишда ўзбек мусиқий мероси ва маданиятига кадриятли муносабатни шакллантириш ва бу асосида мусиқий меросни асрашга доир аксиологик фаолиятни йўлга қўйишни кўзда тутати.

Аксиологик ёндашув ҳам илм-фанга, ўзгаришларга ва таълимга кадриятли муносабатни намоён қилишга асосланади. Мисол учун, қурол-яроғларни такомиллаштириш, атом-ядро соҳасидаги кашфиётлар ҳам илмий билиш чегарасини кенгайтиради. Биологик ва кимёвий жараёнларнинг янги қирраларини очиш, генлар инженерияси, психотерапия соҳасидаги тадқиқотлар ҳам билимларга билим қўшмоқда. Аммо уларнинг инсон ҳаёти учун аҳамияти қандай? Улар ҳақиқий кадриятларга хизмат қиладими? Бу соҳаларда янгиликнинг ёки фойданинг қўлга киритилиши натижасида умуминсониятга яхшилик келтирадими? Баъзи иқтисодий фойдаларнинг кадри ниҳоятда оз, улар аслида инсониятга зиён келтириш эмасми? Бу муаммоларга аксиологик ёндашув уларни тўғри англаш имконини беради. Янги ерларни ўзлаштириш,

дарёларни ўз ўзанидан бошқа ёққа буриш, тиббий муолажада қисқа муддат фойдали бўлган баъзи дори-дармонлардан (допинг) фойдаланиш борасида аксиологик ёндашувга асосланилмаганлиги тўғрисида кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Аммо, афсуски, жаҳоннинг баъзи жойларида халигача бу соҳаларга ғайриаксиологик қараш мавжудлигини, бунда кўпроқ иқтисодий фойда олиш ва кундалик мақбулликнинг орқасидан қувиш устувор бўлаётганлигини алоҳида таъкидлаш лозим. Бутун жаҳонда бундай йўлдан боришнинг ҳалокатли эканлиги эҳтироф этилмоқда ва ривожланишнинг самарали йўллари таклиф қилинмоқда.

Демак, инсоният фойда билан бирга кадрга ҳам кўпроқ эҳтибор бериши лозимлигини аста-секин англаб олмоқда. Лекин бу жараён ниҳоятда секин амалга ошмаяптими? Ҳарбий қуролларнинг янги нусхаларини, уларни олиб учадиган ракета ва самолётларнинг янгиларини кўз-кўз қилишга, уларни сотиб, миллионлаб фойда олаётган мамлакатларнинг ютуқларига маҳлиё бўлаётган инсоният кадрлаш ва ҳақиқий кадрли маҳволарга интилишда имкониятларни қўлдан бой бераётгани йўқми? Бу муаммолар ҳам ижтимоий ҳодиса ва жараёнларга аксиологик ёндашишнинг моҳияти, амалий аҳамияти ва қадрини янада кенгроқ изоҳлаб беришни, бу усулни оммавийлаштириш заруриятини вужудга келтиради.

Бугунги кунда ҳар бир халқ олдида қадриятларни асраб-авайлаш, уларга янгича муносабатни шакллантириш ва бу асосида уларнинг яшовчанлигини шакллантириш кераклиги келиб чиқмоқда. Шу маънода мусиқий мерос ҳам халқнинг миллий қадрияти сифатида аксиологик муносабатга ва бундай ёндашув асосида шаклланган янгича муносабатга лоқиқ. Буни амалга оширишнинг энг самарали йўли ҳам таълимга аксиологик ёндашувни олиб кириш, мусиқа таълими орқали миллий мусиқий меросга қадриятли муносабатни шакллантириш ҳисобланади. Талабаларда миллий мусиқий меросни асраб-авайлашга доир билимларини такомиллаштириш орқали ўқувчиларда миллий мусиқий меросга қадриятли муносабатни шакллантириш мумкин бўлади. Ўқувчи-ёшларда ва талабаларда ўзбек миллий мусиқий меросига доир билимларини ривожлантириш орқали жамиятда мусиқий маданиятни шакллантириш ва аксиологик масъулиятни такомиллаштириш мумкин бўлади.

Миллий маданиятимизни юксалтиришда, жамият аъзоларининг дунёқарашини кенгайтиришда, фикрлаш қобилиятини ўстиришда миллий мусиқамизнинг ва анъанавий ижродаги қўшиқларимизнинг ўрни бекиёсдир.

Миллий мусиқа дурдоналари ва анъанавий кўшиқларимиз аввалдан халқимиз орасида ардоқланиб, оғиздан-оғизга ўтиб, куйланиб, созлар орқали чалиниб келинган ва уларни катта тарбиявий ахамиятга эга эканлигини биламиз. Мумтоз куй ва кўшиқларимиз миллий тафаккурни маънавий камол топтиришда асосий восита саналган. Халқнинг оғир кунда ҳам, шодлик, хурсандчилик пайтларида ҳам доимо ҳамроҳ бўлган. Ширали куй, ёқимли овоз ўз таъсирчанлиги билан инсон қалбига сирли хаяжон солади, унинг рухиятини тетик қилади. Улуғ мутафаккир шоир Саъдий Шерозий куй ва кўшиқни «Рух озуқаси» деб атаган экан. Шунинг учун ҳам киши яхши бир куй ёхуд кўшиқ тинглаганида жаҳолатдан йироқлашади, қалбини яхшилик туғёнлари қамраб олади. Мухаббат, садоқат, инсонийлик, гўзаллик каби юксак даражадаги инсоний хис-туйғуларни қалбан хис қилади. Мусиқа шундай ажойиб санъатки, унинг учун ҳеч қандай тил тўсиғи йўқ, таржимонга мухтож эмас. Мусиқа шундай ажойиб шифобахш фазилатларга эгаки, буни ўз навбатида Абу Наср Муҳаммад ал-Фаробий, Абу Али ибн Сино каби улуғ даҳолар ўз асарларида таърифлаб берганлар². Мусиқий меросга мана шундай аксиологик муносабатни шакллантириш ва унинг озиқлантирувчи, фориғловчи хусусиятларидан фойдаланиш ижтимоий жараёнда қадриятга йўналган фаолиятни юзага чиқаради.

Тадқиқотчи олим Т.Парсонснинг “Ижтимоий ҳаракатларнинг тузилиши ҳақида” деб номланган асарида қадрият ва қадриятга йўналганлик тушунчалари ўртасидаги алоқадорлик ажратиб кўрсатилган. Яъни, социум маданиятида эталонларга интилишнинг намоён бўлиши асосида жамиятнинг функционал эҳтиёжлари юзага чиқади³.

Қадриятга йўналганлик шунингдек, ўз ичига индивиднинг ҳаётий тажрибалари ва орзу-армонларини ҳам қамраб олади. Ана шу сабабли қадриятга йўналганлик ўзига хос психологик тавсифга эга бўлиб, шахс тузилишининг барча компонентлари ва яхлит тизимини акс эттиради.

Педагогик аксиологияга доир адабиётларда “қадриятли установа” тушунчаси ҳам учрайди. Гарчи кўпчилик муаллифлар “қадриятли йўналганлик” ва “қадриятли установа” тушунчаларини синоним сифатида қўллашса ҳам, биринчилардан бўлиб М.Рокич улар орасидаги фарқни алоҳида ажратиб кўрсатган. Америкалик олимнинг фикрича, установакани маълум бир объект (конкрет ёки абстракт, шахсий ёки ижтимоий)га ёки вазиятга нисбатан субъект

²Маннопов С. Ўзбек халқ мусиқа мданияти. –Тошкент.: Янги аср авлоди. 2004. –Б. 84.

³ Парсонс Т.О структуре социального действия. – 2-е изд. – Москва.: Академический проект, 2000. – С. 200-203.

муносабатда акс этувчи узоқ вақт давомида шаклланган бир қанча ишонч, эътиқодлар мажмуи деб қараш мумкин⁴. Демак, йўналганлик шахснинг жамиятдаги меъёрлар билан инсон эҳтиёжлари уйғунлашуви акс этса, қадриятли установада шахснинг амалий фаолиятда мазкур муносабатлари тизимини рўёбга чиқаришга тайёрлиги акс этади.

Педагогик аксиология маълум бир объектни қадриятли призма асосида кўриш, қадриятли муносабатни ҳосил қилиш асослари, унга берилган баҳонинг хусусиятлари асосида ёндашишга асоланади. Педагогик аксиология соҳасида тадқиқотлар олиб борган олим Б.Ходжаевнинг таъкидлашича, шахснинг ўз ички позициясини англаши ва аниқ қадриятлар билан боғлиқликда амалий фаолиятга тайёрлиги қадриятли установаканинг моҳиятини белгилаб беради. Установа шахснинг аниқ фаолиятга тайёргарлик ҳолатини акс эттирувчи когнитив (билим, ахборот) ва аффектив (эмоция, ҳиссиёт) компонентлар мажмуи сифатида намоён бўлади⁵. Демак, талабаларда миллий мусиқий меросни асраб-авайлашга доир билимларини ривожлантиришда мусиқа таълимида аксиологик ёндашувдан фойланиш, талаба шахсига қадриятли муносабат ва баҳони бера олувчи дунёқарашни шакллантириш талаб этилади. Шу билан бирга талаба шахсини қадриятли фаолиятга тайёрлаш ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Аксиологик ёндашувнинг тадқиқий мақоми талабаларда миллий мусиқага доир билимларни такомиллаштиришнинг тизимли моделида турли хил вазифаларни амалга ошириш имконини беради: гностик (акмеологик мотивацияни ривожлантириш учун ижтимоий аҳамиятли қадриятларни аниқлаш); йўналтирувчи (акмеологик мотивацияни ривожлантиришга доир эҳтиёжларни қондириш учун зарур қадриятларни танлаб олиш); инфорацион (акмеологик мотивацияни ривожлантиришга доир қадриятларнинг хилма-хиллигидан хабардор бўлиш); баҳоловчи (ижтимоий ва шахсий қадриятлар ўртасида ўзаро алоқадорликни ҳосил қилиш); технологик (ижтимоий ва шахсий қадриятлар тизимини шакллантириш йўллари, метод ва воситаларини аниқлаштириш); интегратив (педагогик жараённинг ижтимоий аҳамиятли қадриятлари ва таълим олувчиларнинг шахсий талабларини ўзаро уйғунлаштириш)⁶. Мазкур функцияларни амалга ошириш нафақат ижтимоий ва

⁴ Rokeach M. The role of values in public opinion research // The Public Opinion Quarterly. Vol. 32. No. 4. – P. 547-559.

⁵ Ходжаев Б. Педагогик аксиология. – Тошкент.: “Fan va texnologiya”, 2012. – Б.17.

⁶ Яковлев Е.В. Реализация аксиологического подхода в педагогическом исследовании // Вестник ЮУрГУ. Серия: Образование. Педагогические науки. – 2012. – № 4(263). – С. 26-29.

шахсий қадриятлар тизимини шакллантириш, балки ҳар бир жисмоний тарбия талабаси шахсида уларни қарор топтириш йўлларини излаб топишга имкон беради.

Аксиологик ёндашувнинг асосий тамойиллари сифатида қуйидагилар аниқлаштирилди:

- шахсида қадриятлар тизимини шакллантиришни талаб этувчи ижтимоий ва шахсий омилларни интеграциялаш тамойили. Мазкур тамойил талабаларда миллий муסיқий меросни асраб-авайлашда ижтимоий ва шахсий қадриятларни уйғунлаштириш, улар ўртасидаги яхлитликни таъминлашни талаб этади;

- ижтимоий фаоллик тамойили. Мазкур тамойил талабаларда миллий муסיқий меросни асраб-авайлаш учун муҳим ва зарур аҳамиятга эга бўлиб, жамиятда, шу жумладан, санъат оламида содир бўлаётган объектив ўзгаришлар билан боғлиқлик мусиқа таълими талабларининг ижтимоий фаоллигини ривожлантиришни талаб этади.

Талабаларда миллий муסיқий меросни асраб-авайлашга доир билимларини такомиллаштиришда улардаги аксиологик онг ва баҳонинг тўғри йўналтирилганлигини билиш лозим. Аксиологик онг ижтимоий онгнинг махсус шакли бўлиб, олам, воқелик ва ҳаётни қадрлаш туйғуси асосида ўзига хос тарзда акс эттиради. Зеро, инсонда олам, табиат, жамият ва ўзга одамларни, ҳаёт ва бошқаларни қадрлаш туйғуси бор. Бу туйғу уларнинг қадрини англаб олиш, қадриятни идрок қилиш, унинг аҳамиятини хис қилиш каби инсоний хусусиятлар билан уйғунлашиб кетган. Одам зоти олам ходисаларига нафақат баҳо беради, балки уларга кадр ва қадрлаш нуқтаи назардан ҳам қарайди. Инсоний қадрлаш туйғуси кишининг нарса–ходисаларни оддий баҳолашдангина иборат эмас, балки, қадриятли ёндашув асосида шаклланадиган серқирра маънавий хусусиятдир. Шу маънода, у инсон зотининг энг ботиний маънавий хислатларидан биридир.

Қадриятларга ва қадрлаш туйғусига асосланган аксиологик қарашлар илмий жиҳатдан асосланган, назарий таҳлил қилинган, муайян принцип асосида тўпланган билимлар системасини ифодалайди. Улар қадриятлар соҳасида олиб борилган тадқиқотлар, илмий изланишлар, бу борадаги назариялар, китоб ва рисоаларда ўз аксини топади. Тугалланган, озми – кўпми мукамал, изчил баён қилинган ва қадриятлар туйғусидаги системага эга бўлган аксиологик қарашлар мажмуаси - қадриятлар назарияси, деб юритилади. Аксиологик қарашлар тарихида қадриятлар, уларнинг шакллари ва амал қилиш

хусусиятлари тўғрисида бир қатор назария ва аксиологик концепцияларни учратиш мумкин.

Миллий муסיқий меросни асраб-авайлашга ҳизмат қилувчи аксиологик онг ўз навбатида аксиологик хиссиёт, аксиологик идрок, кадрлаш туйғуси, аксиологик кечинмалар, қадрият мазмунини ифодалайдиган тушунча, хулоса ва тафаккур билан узвий боғлиқдир. Кимдадир аксиологик идрок ва кадрлаш туйғуси бошқалардан кўра кучлироқ намоён бўлиши, унинг қалбида кадрлаш туйғуси билан боғлиқ хиссиёт кўпроқ “ғалаён» қилиши мумкин. Бундай кишида муайян қадриятни кадрлаш билан боғлиқ масъулият ва унга асосланган фаолият ҳам бошқаларга қараганда яққолроқ кўзга ташланиб туриши табиий.

Шунингдек, талабаларда миллий муסיқий меросни асраб-авайлашга доир билимларни такомиллаштиришда когнитив тамойили муҳим аҳамиятга эга бўлиб, унда аксиологик билишга асосланади. Аксиологик билишда кадрлаш туйғуси ва аксиологик идрок муҳим аҳамият касб этади. Кадрлаш туйғуси аксиологик онгнинг энг асосий компонентларидан биридир. У табиий ва ижтимоий ҳодисаларнинг қадрини англаш, завқ олиш, лаззатланиш, маъсулият ҳиссини сезиш ва бошқаларда намоён бўлади. Олам ва одам ўз аҳамияти билан қадрлидир. Оламдаги нарсалар ва предметлар, ҳодиса ва жараёнлар одамлар учун кадрлаш туйғусини уйғотувчи асосдир.

Талабанинг муסיқий дунёқарашининг аксиологик шакли қадриятли ёндашув, аксиологик муносабат, аксиологик баҳолаш кабиларни қамраб олади. Умумий дунёқараш системасига аксиологик дунёқараш элементлари кўшилиши билан ижтимоий субъектларнинг воқеликка муносабатида кадрлаш туйғуси, қадриятли муносабат ва аксиологик баҳо яққол кўзга ташлана бошлайди. Бунда аксиологик принциплар кишиларнинг воқеликка муносабатларини, бир-бирларига нисбатан ўзаро алоқаларини тартибга солувчи маънавий мезонлар сифатида намоён бўлади. Улар кишиларнинг фаолиятларини амалга оширишдаги манфаат ва мақсадларида ҳам кўзга ташланади.

Бирор бир йўналишга қаратилган кадрлаш туйғуси ва бу асосдаги билимлар, интилиш, мақсад ҳамда манфаатлар кишиларнинг амалий фаолияти учун маънавий бошқарувчанлик (регуляторлик) вазифасини ҳам бажаради. Албатта, бунда қадриятлар билан боғлиқ омиллардан ташқари бошқа сабаблар ҳам муҳим аҳамият касб этади. Аммо, кишиларни бирлаштириб, муайян мақсадга интилишдаги умумий фаолиятда омилкор бўлишни таъминлайдиган омиллар орасида қадриятлар омили етакчи ўринни эгаллаши мумкин. Масалан, ҳозирги даврда Ўзбекистоннинг мустақиллиги ҳамда уни янада мустаҳкамлаш

вазифалари жамиятимизда барқарорликни таъминлаш, демократик тамойилларга асосланган ҳаёт тарзини шакллантириш жараёнларида қадриятлар омили катта аҳамият касб этмоқда. Оламга қадриятли муносабат шаклланиши ҳар бир кишининг етук инсон сифатида вояга етиши жараёнининг таркибий қисмидир. Киши камолот сари борар экан ўзи, ўзгалар, ташқи муҳит, олам, умр, вақт, давр ва бошқаларнинг ҳақиқий қадрини англаш томон бораверади. Бу фоний дунёнинг ўткинчилиги умрнинг мазмуни, яшашнинг мақсади, оламнинг абадийлиги қаршисидаги лаҳзалар қадрига етишни ўргана боради. Бу эса мазкур кишида аксиологик муносабат шаклланишининг шахсий жараёнини англатади. Аксиологик муносабат фақат яқка, алоҳида шахсгагина тегишли ҳодиса эмас. Балки у ижтимоий гуруҳ, қатлам, миллат, давлат, жамиятга ҳам тегишли бўлиши мумкин. Ушбу маънода аксиологик ёндашув ва қадриятли муносабатнинг индивидуал ва ижтимоий намоён бўлиш даражаларини, алоҳида, хусусий ва умумий шакллари кўрсатиш мумкин.

ХУЛОСА

Хулоса қилганда, талабаларда миллий мусиқий меросни асраб-авайлашга доир билимларини такомиллаштиришда аксиологик ёндашув юқори самарадорликка эга. Чунки мусиқий меросни асраб-авайлаш аксеологик муносабат ва баҳо асосида шаклланади. Бўлажак мусиқа ўқитувчиси ўзининг касбий фаолиятида кадр ва қимматлиликни англаса, унда асраб-авайлаш учун мотив шаклланади.

REFERENCES

1. Зинченко В.П. Человек развивающийся. Очерки российской психологии. – М.: Тривола, 1994. –С.304.
2. Маннопов С. Ўзбек халқ мусиқа мданаяти. –Тошкент.: Янги аср авлоди. 2004. –Б. 84.
3. Парсонс Т.О структуре социального действия. – 2-е изд. – Москва.: Академический проект, 2000. – С. 200-203.
4. Rokeach M. The role of values in public opinion research // The Public Opinion Quarterly. Vol. 32. No. 4. – P. 547-559.
5. Ходжаев Б. Педагогик аксиология. – Тошкент.: “Fan va texnologiya”, 2012. – Б.17.
6. Яковлев Е.В. Реализация аксиологического подхода в педагогическом исследовании // Вестник ЮУрГУ. Серия: Образование. Педагогические науки. – 2012. – № 4(263). – С. 26-29.

7. Mannopov, S., Karimov, A., Qurbonova, B., & Dilobar, J. (2022, February). THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF MUSIC. In *Archive of Conferences* (pp. 49-52).
8. Mannopov, S., Karimov, A., Qurbonova, B., & Dilobar, J. (2022, February). THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF MUSIC. In *Archive of Conferences* (pp. 49-52).
9. Mannopov, S. (2004). Uzbek folk music culture.(Study guide) Tashkent. *New Age Generation*.
10. Маннопов, С. (2018). Навобохш оҳанглар. Т.: *IJOD-PRESS* намуриёти.
11. Маннопов, С. У. Л. Т. О. Н. А. Л. И. (2004). Ўзбек халқ муסיқа маданияти. *Янги аср авлоди*.
12. Маннопов, С. (1852). Ходжи Абдулазиз Абдурасулов (1852-1936).
13. Abdusattorov, A. About Makom Melodies Adapted for Orchestra of Uzbek Folk Instruments. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 2(11), 28-30.
14. Kurbanova, B., Khurshid, M., & Tokhirjon, S. (2022, May). THE ROLE AND IMPORTANCE OF A SYSTEMATIC APPROACH TO TEACHING IN THE FINE ARTS. In *Archive of Conferences* (pp. 105-107)
15. Мамазияев, Х. А. Ў. (2022). МАҚОМ САЊАТИДА МУСИҚА ЧОЛГУЛАРИНИНГ ТАДРИЖИ. *Science and innovation*, 1(С3), 7-14.